

# Senca v vrtu

Besedilo in fotografije: Bernarda Strgar Satler

Senca v vrtu je zelo dobrodošla, zlasti v poletnih mesecih se razveselimo vsake veje večjega drevesa ali grma, ki nas ščiti pred vročim poletnim soncem. Vendar ni samo zaščita pred poletnim soncem tista, zaradi katere bi se v vsakem vrtu moralo najti senčne prostore. V senci namreč uspeva cela množica prelepih trajnic, ki s svojo pojavnostjo obogatijo vsak vrt ter razveseljujejo njegove lastnike in obiskovalce.

Barvitost v senci lahko dosežemo s pisanimi listi trajnic.



Praproti, posebna skupina vrtnih trajnic, so že ene izmed rastlin, ki so nepogrešljive v senci. Pri njih lahko občudujemo liste v različnih odtenkih zelene barve, obliko rasti, spreminjanje celotne pojavnosti skozi letne čase in še kaj. V senco pa želimo vnesti tudi nekaj barve, ki nam jo bodo prinesle cvetoče trajnice, kot so vrtna kresnice, orlice, zvončnice, naprstci, maslenice, hoste, preobjede, anemone, jegličiči, telohi in še katera izmed trajnic, ki uspevajo v senčnih predelih vrta. Izbor je kar velik, treba se je odločiti le za pravo izbiro in medsebojna razmerja, da bi v vrtu dosegli skladnost in dopolnjevanje.

## Ali imajo senčne trajnice kakšne skupne lastnosti?

Cvetovi tistih rastlin, ki uspevajo v senci, večinoma nimajo močnih in izrazitih barv, kakršne srečujemo pri nekaterih trajnicah za sonce. Barve imajo največkrat svetlejšo odtenke, čeprav to ni pravilo. Spomnimo se nekaterih sort maslenice, npr. sorte 'Stella de Oro', ki je živo rumene barve, ali vrtnih kresnic, med katerimi je sorta 'Fanal' z izrazito rdečo barvo. Obstajajo pač izjeme kakor tudi pri drugih okrasnih rastlinah. Večinoma pa so to nežnejše barve, kot jih poznamo pri svetilkah, hostah, kopitniku in drugih. Barvitost v senci lahko dosežemo s pravo kombinacijo odgovarjajočih trajnic. Nekatere se odlikujejo po barvi listov – kombinacija rdečelistne iskrnice, *Heuchera* 'Palace Purple', modrolistne hoste, *Hosta tardiana* 'Halcyon', ali *H. sieboldiana* 'Frances Williams' z rumenimi listi trav za senco, kot so *Carex hachijonensis* 'Evergold' ali *Millium effusum* 'Aureum'. Vse te vrste oziroma sorte lahko naredijo prostor dovolj barvit in dovolj raznolik.

◀ V senci pod drevesom. Posebno lepe so praproti.

Ali pa tudi nežno nacepljeni listi rdečelistne svetilke *Cimicifuga ramosa* 'Atropurpurea' v povezavi z močnimi šopastimi zelenimi listi maslenic in rumenimi listi hoste sorte 'August Moon'. Možnosti je veliko.

V nadaljevanju članka bomo spoznali dve trajnici, ki sta odlični pokrovni rastlini za polsenčne in senčne lege. Nekoliko manj poznana je kavkaška spominčica, *Brunnera macrophylla*, katere drobni modri cvetovi spominjajo na cvetove spominčic, in vsem poznana šmarnica, *Convallaria majalis*, ki nas s svojimi dehtečimi cvetovi razveseljuje meseca maja.

***Brunnera macrophylla*, velelistna kavkaška spominčica**, najlepše uspeva v senci ali v polsenči, v vlažnih in dobro odcednih tleh. Če je posajena na odprtem prostoru in izpostavljena sončnim žarkom, ji prijajo nekoliko bolj vlažna tla, saj lahko drugače sonce poškoduje velike zelene liste, ki postanejo rjavi po robovih. Je odlična pokrovna rastlina, ki lepo uspeva v senci visokih dreves in grmovnic. Zraste do 40 cm v višino in 30 cm v širino. Sprva raste nekoliko počasi, ko pa se dobro ukorenini, brez večje oskrbe dolgo časa lepo uspeva na istem mestu. Spomladi že zgodaj odžene in zacveti. Cveti, dokler se drevesa in grmi ne olistajo, potem pa njeni listi lepo prekrivajo tla. V zadnjih desetletjih so vrtnarji vzgojili sorte, ki se odlikujejo po pisanih listih – ti so lahko rumeno ali belo pisani in so še posebno zanimivi.



▲ Drobni cvetovi spominjajo na cvetove spominčice, *Myosotis*.

Kavkaška spominčica s svojimi drobnimi intenzivno modrimi cvetovi lepo dopolnjuje cvetove narcis. ▶



▲ *Brunnera macrophylla*, kavkaška spominčica, se odlikuje se po velikih listih, ki po obliki spominjajo na volovsko srce in drobnih intenzivno modrih cvetovih.



Kavkaška spominčica je odlična pokrovna rastlina. Na fotografiji maja pod ameriškim drenom, *Cornus florida*.

Aprila in maja je čas cvetenja spomladanskih čebulnic. Kavkaška spominčica s svojimi drobnimi intenzivno modrimi cvetovi lepo dopolnjuje cvetove narcis, tulipanov in drugih čebulnic. Predvsem pa so njeni listi tisti, ki so pomembni v takšnih kombinacijah, saj po cvetenju čebulnic lepo prekrijejo njihove rjaveče liste. Lepa je tudi v kombinaciji z mnogobarvnim mlečkom, *Euphorbia polycroma*, rdečelistno iskrnico, *Heuchera americana* 'Palace Purple', s hostami, *Hosta*, in praprotni.



*Convallaria majalis*, šmarnica – odlična rastlina za senco



***Convallaria majalis*, šmarnica**, se odlikuje po temno zelenih podolgovatih jajčastih listih. Najlepše uspeva v polsenčnih legah, tam tudi najbolj bogato cveti. Uspevala bo tudi v čisti senci, vendar bodo cvetovi tam manjši in manj številni. Je nezahtevna trajnica, ki se v bogatih, humoznih tleh zelo hitro razširja. Ponekod, kjer ji rastni pogoji zelo ustrezajo, lahko postane celo nekoliko invazivna. V tem primeru jo spomladi pred cvetenjem ali jeseni nekoliko razredčimo. Kljub temu da šmarnico poznamo kot trpežno trajnico, ki se na nekem mestu hitro razraste, pa izkušeni vrtnarji vedo, da je včasih to nekoliko muhasta trajnica, ki bo lahko posajena na eno mesto od tam izginila in se po določenem času pojavila nekaj metrov stran, tam, kjer ji bo bodo rastne razmere bolj ustrezale.

Šmarnica je odlična rastlina za prekrivanje tal. Zraste do 15 cm v višino in 30 v širino. Drobnimi belimi, povešeni, dehteči cvetovi, ki spominjajo na majhne zvončke, se maja odpirajo na koncu rahlo povešavih stebel. Ta se razvijejo tik nad listi. Iz cvetov se ponekod razvijejo škrlatne jagode. Listi ostanejo lepi do pozne jeseni, potem pa porumenijo in propadejo. Poznane so tudi sorte z rožnatimi cvetovi in belo ali rumeno progastimi listi.

Šmarnice so zelo lepe v družbi nekaterih drugih senčnih trajnic, kot so kavkaška spominčica, *Brunnera macrophylla*, spomladanska torilnica, *Omphalodes verna*, vijolice, *Viola*, hoste, *Hosta*, vrtna kresnice, *Astilbe*, tiarela, *Tiarella*, in praprotni. So nenadomestljive kot rezano cvetje.

